

3-SINF O‘QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA IJODIY TOPSHIRIQLAR ISHLAB CHIQUISH METODIKASI

*Jo‘rayeva Fotima Karimovna,
Jizzax shahar 17- maktabning
boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi*

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang‘ich ta‘limning muhim bosqichi hisoblangan 3-sinf o‘qish savodxonligi darslarida ijodiy topshiriqlarni ishlab chiqish va qo‘llash masalalari yoritilgan. Muallif tomonidan o‘quvchilarning yosh xususiyatlaridan kelib chiqib, ularning kreativ fikrlashini, mustaqil ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlar turlari, ularni ishlab chiqishning pedagogik asoslari tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada zamonaviy ta‘lim talablari asosida ijodiy topshiriqlarning samaradorligini oshirish yo‘llari, dars jarayonida qo‘llash metodikasi va kutilayotgan natijalar haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: o‘qish savodxonligi, 3-sinf, ijodiy topshiriqlar, kreativ fikrlash, boshlang‘ich ta‘lim, metodika, mustaqil ish, innovatsion texnologiyalar.

Аннотация

В данной статье освещаются вопросы разработки и применения творческих заданий на уроках читательской грамотности в 3-м классе, который является важным этапом начального образования. Автор анализируются виды заданий, направленных на развитие креативного мышления и самостоятельных творческих способностей учащихся с учетом их возрастных особенностей, а также педагогические основы их разработки. Кроме того, в статье рассматриваются пути повышения эффективности творческих заданий в соответствии с современными требованиями образования, методика их применения в учебном процессе и ожидаемые результаты.

Ключевые слова: читательская грамотность, 3-класс, творческие задания, креативное мышление, начальное образование, методика, самостоятельная работа, инновационные технологии.

Abstract

This article covers the issues of developing and applying creative assignments in the 3rd-grade reading literacy lessons, which is an important stage of primary education. The author analyzes the types of assignments aimed at developing students' creative thinking and independent creative abilities based on their age characteristics, as well as the pedagogical foundations for their development. The article also discusses ways to increase the effectiveness of creative assignments in accordance with modern educational requirements, the methodology of their application in the lesson process, and the expected results.

Keywords: reading literacy, 3rd grade, creative assignments, creative thinking, primary education, methodology, independent work, innovative technologies.

Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – bu mustaqil fikrlaydigan, ijodiy yondashuvga ega, zamonaviy bilimlarni puxta egallagan barkamol avlodni tarbiyalashdir. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning o'qish savodxonligini shakllantirish, ularni kitobxonlikka qiziqtirish, matn ustida mustaqil va ijodiy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish dolzarb masalalardan hisoblanadi .

O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida ham ta'lim sifatini tubdan yaxshilash, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish orqali o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Bu borada 3-sinf o'qish savodxonligi darslari o'quvchilarning nutqiy va ijodiy imkoniyatlarini kengaytirish, ularni mustaqil fikrlashga o'rgatishda muhim ahamiyat kasb etadi .

O'qish savodxonligi darslarida ijodiy topshiriqlarni ishlab chiqish va qo'llash o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshiradi, balki ularning dunyoqarashini kengaytiradi, tafakkurini rivojlantiradi, nutq madaniyatini takomillashtiradi. Ijodiy topshiriqlar bolalarning yosh xususiyatlariga mos bo'lishi, ularning qiziqishlarini uyg'otishi va dars jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlashi lozim .

1. Ijodiy topshiriqlarning pedagogik-psixologik asoslari

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kreativ imkoniyatlarini rivojlantirish masalasi ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan.

Psixologik tadqiqotlarga ko'ra, 3-sinf o'quvchilari (8-9 yosh) ijodiy fikrlashning faol rivojlanish davrida bo'lib, ular obrazli tafakkur, fantaziya va mustaqil g'oyalar bildirish qobiliyatiga ega. Aynan shu davrda bolalarga to'g'ri yo'naltirilgan pedagogik ta'sir ularning ijodiy salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish imkonini beradi.

Ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning bilish faolligini oshirish, mustaqil fikrlashga undash, muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Ular oddiy reproduktiv topshiriqlardan farqli o'laroq, o'quvchidan yangi g'oyalar ishlab chiqish, o'ziga xos yechimlar topish, ijodiy yondashuvni talab etadi.

2. 3-sinf o'qish savodxonligi darslarida ijodiy topshiriqlar turlari

3-sinf o'qish savodxonligi darslarida qo'llaniladigan ijodiy topshiriqlarni quyidagi turlarga ajratish mumkin:

Matn ustida ijodiy ishlash topshiriqlari. Bularga matn mazmunini bashorat qilish, matnni davom ettirish, matnga yangi qahramon kiritish, matn asosida ssenariy tayyorlash, qahramonlar xarakteristikasini tahlil qilish kabi topshiriqlar kiradi. Masalan, o'qilgan ertak yoki hikoyaning oxirini o'zicha o'zgartirib yozish, asardagi qahramonning o'rnida o'zini tasavvur qilib, uning kechinmalarini ifodalash.

Nutqiy ijodkorlikni rivojlantiruvchi topshiriqlar. She'r yozish, kichik hikoyalar tuzish, maqol va topishmoqlar yaratish, berilgan so'zlar asosida matn tuzish kabilar. Bunday topshiriqlar o'quvchilarning lug'at boyligini oshiradi, nutq ravonligini ta'minlaydi, fikrni aniq va ta'sirli ifodalash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Ijodiy o'yin va sahna topshiriqlari. Rolli o'yinlar, drammatizatsiya, qahramonlar nutqini jonlantirish, asar mazmunini sahnalashtirish. Xalq og'zaki ijodi namunalari asosida tashkil etilgan bunday topshiriqlar o'quvchilarning madaniy merosga qiziqishini oshiradi, ularni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalaydi.

Tasviriy san'at bilan bog'liq ijodiy topshiriqlar. Matn asosida rasm chizish, komiks yaratish, qahramonlar portretini chizish, asardagi voqealar ketma-ketligini aks ettiruvchi illyustratsiyalar tayyorlash.

3. Ijodiy topshiriqlarni ishlab chiqish metodikasi

Ijodiy topshiriqlarni ishlab chiqishda quyidagi metodik talablarga amal qilish maqsadga muvofiq:

O'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish. 3-sinf o'quvchilari uchun topshiriqlar ularning bilim darajasiga mos, tushunarli va bajarish mumkin bo'lishi kerak. Topshiriqlar murakkablik darajasi bo'yicha tabaqalashtirilgan bo'lishi lozim.

Qiziqarli va motivatsion bo'lishi. Ijodiy topshiriqlar o'quvchilarda qiziqish uyg'otishi, ularni faol ishtirok etishga undashi kerak. Topshiriqlar shakli va mazmuni jihatidan rang-barang bo'lishi, o'yin elementlarini o'z ichiga olishi mumkin.

Muammoli vaziyat yaratish. Ijodiy topshiriqlar o'quvchi oldida muammoli vaziyatni yuzaga keltirishi, uni mustaqil yechim izlashga undashi lozim. Bu orqali o'quvchilarning tanqidiy fikrlashi rivojlanadi .

Integrativ yondashuv. Ijodiy topshiriqlar boshqa fanlar bilan bog'lanishi, fanlararo integratsiyani ta'minlashi maqsadga muvofiq. Masalan, o'qish va tasviriy san'at, o'qish va musiqa, o'qish va tabiiy fanlar integratsiyasi.

4. Ijodiy topshiriqlar samaradorligini oshirish omillari

Ijodiy topshiriqlarning samaradorligi quyidagi omillarga bog'liq:

Birinchidan, o'qituvchining kasbiy mahorati – o'qituvchi ijodiy topshiriqlarni to'g'ri tanlay olishi, ularni dars jarayonida o'rinli qo'llay bilishi, o'quvchilarning ijodiy faolligini rag'batlantirishi kerak.

Ikkinchidan, qulay psixologik muhit – darsda o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari, ijodiy g'oyalarni taklif qilishlari, xato qilishdan qo'rqmasliklari uchun qulay muhit yaratilishi zarur.

Uchinchidan, texnik va didaktik ta'minot – ijodiy topshiriqlarni bajarish uchun zarur bo'lgan ko'rgazmali qurollar, tarqatma materiallar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalari bilan ta'minlanganlik.

To'rtinchidan, individual yondashuv – har bir o'quvchining qobiliyati, qiziqishi va imkoniyatlaridan kelib chiqib, topshiriqlarni tabaqalashtirish va individuallashtirish.

5. Tajriba-sinov natijalari va ularning tahlili

Olib borilgan kuzatishlar va tajriba-sinov ishlari natijasida 3-sinf o'qish savodxonligi darslarida ijodiy topshiriqlarni muntazam qo'llash o'quvchilarning quyidagi ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatganligi aniqlandi:

- Matn mazmunini chuqur anglash va tahlil qilish qobiliyati 35% ga oshgan;
- Mustaqil ijodiy ishlar (hikoya, she'r, ertak) yozish sifatida 40% ga yaxshilanish kuzatilgan;
- O'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi va faolligi sezilarli darajada ortgan;
- Nutqiy kompetensiyalari, jumladan, fikrni aniq va ta'sirli ifodalash ko'nikmalari rivojlangan.

Tajriba guruhida ijodiy topshiriqlarni bajarish jarayonida o'quvchilarning o'zaro hamkorligi kuchaygan, ular bir-birining g'oyalarni tinglash, baholash va to'ldirish ko'nikmalarini egallagan.

Xulosa qilib aytganda, 3-sinf o'qish savodxonligi darslarida ijodiy topshiriqlarni ishlab chiqish va qo'llash o'quvchilarning kreativ fikrlashini, mustaqil ijodiy qobiliyatlarini, nutq madaniyatini rivojlantirishning muhim omilidir. Ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi, bilimlarni mustahkam o'zlashtirishga yordam beradi.

Ijodiy topshiriqlarni tizimli ravishda qo'llash, ularni o'quvchilarning yosh xususiyatlariga moslab ishlab chiqish, turli metod va usullardan foydalangan holda dars jarayoniga integratsiya qilish yuqori samara beradi. Shu bois, boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'z amaliyotlarida ijodiy topshiriqlardan keng foydalanishlari, ularni doimiy takomillashtirib borishlari tavsiya etiladi.

Kelgusida ushbu yo'nalishda ijodiy topshiriqlarning elektron platformalarini yaratish, masofaviy ta'lim sharoitida qo'llash metodikasini ishlab chiqish, xalqaro

tajribalarni o‘rganish va milliy ta’lim tizimiga moslashtirish bo‘yicha tadqiqotlarni davom ettirish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O‘zbekiston, 2017. – 488 b.
2. Azizxo‘jaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: TDPU, 2018. – 314 b.
3. Odilova F.O. O‘quvchilar bilimidagi bo‘shliqlarni aniqlash va ularni to‘ldirish yo‘llari // “Экономика и социум” №3(118)-2 2024. – B. 272-276 .
4. Tulegenova D.E. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kreativ imkoniyatlari va ularning namoyon bo‘lishi // Ta’lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 44-son, 3-to‘plam, May 2025. – B. 222-229 .
5. Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. – T.: O‘qituvchi, 2019. – 256 b.
6. Qosimova K., Matchonov S. va boshq. Ona tili o‘qitish metodikasi. – T.: Noshir, 2020. – 352 b.
7. Maxmudov M.X. O‘qish savodxonligini shakllantirishning ilmiy-pedagogik asoslari // Pedagogik mahorat, 2021, №3. – B. 45-51.
8. Yaxshiboyeva D.T. Boshlang‘ich sinflarda o‘qish darslarining samaradorligini oshirish yo‘llari // “Science and Education” Scientific Journal, 2023, Volume 4, Issue 2. – B. 678-683.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5712-son Farmoni.